

Suomalaista lintutiedettä Finnish ornithological studies

Toimittanut / Edited by OLLI JÄRVINEN

Tässä osastossa esitellään — taannehtivasti vuodesta 1974 — suomalaisten ornitologien tutkimuksia: suomeksi muissa sarjoissa kuin *Ornis Fennica*ssa ilmestyneitä kongressikielisiä julkaisuja sekä englanniksi suomen- tai ruotsinkielisiä tutkielmia kotimaisista sarjoista. Näin osasto yhdessä *Ornis Fennica*n julkaistujen artikkelien kanssa välittää suomalaisen ornitologian koko kuvan niin suomalaisille kuin ulkomaisillekin ornitologeille. Koska kirjoittajat itse laativat parhaat tiivistelmät, kirjoittajien omaan aktiivisuuteen vedotaan! Mikäli tiivistelmän on laatinut joku muu kuin osaston toimittaja, tiivistelmän loppuun on merkitty nimikirjaimet.

This section gives summaries of ornithological studies recently made in Finland: Finnish summaries of articles published in congress languages in other journals than *Ornis Fennica*, and English summaries of Finnish or Swedish articles of possible international interest published in local journals, etc. in Finland. All the Finnish articles presented in this issue appeared in 1974—76 in *Lintumies*, a periodical founded in 1965 and published by the Finnish Ornithological Society in 1973—76. As *Lintumies* has included relatively extensive English or German summaries, the presentation here is exceptionally brief: only the summary title, number of tables and figures, and the (first) author's address are given.

During the periods 1965—69 and 1973—76 *Lintumies* was edited by Dr. Olavi Hildén. In addition to the articles presented below, *Lintumies* has published annual reports on the activities of Finnish bird stations (by T. Harju, Jämeräntaival 10 D 63, 02150 Espoo 15, Finland), the occurrence of irregular migrants (O. Hildén, Dept. Zoology, Univ. Helsinki, P. Rautatiekatu 13, SF-00100 Helsinki 10, Finland). Short notes (with summaries) and faunistic reports (without summaries) have also been published regularly. Back issues are available from Heikki Lokki (Santavuorentie 3 C 40, SF-00400 Helsinki 40, Finland). The volume for 1976 costs U.S. \$ 5.00, but issues of previous volumes can be obtained for U.S. \$ 1.00 each (4 issues per volume; not all issues are available). Please include U.S. \$ 1.00 for postage and handling.

ALATALO, R. 1975: *Summary*: On the breeding biology of the House Sparrow at Oulu. — *Lintumies* 10:1—7.

8 tables, 1 fig. — Address: Tiilitie 11 B 46, SF-90650 Oulu 65, Finland.

ALATALO, R. 1976: *Summary*: Breeding biology of the Swallow at Oulu. — *Lintumies* 11:81—87.

5 tables, 1 fig. — Address above.

ANTIKAINEN, E. 1975: *Summary*: Exceptional nest sites of the Jackdaw. — *Lintumies* 10:16—19.

1 table. — Address: Rinteentie 28, SF-74130 Iisalmi 3, Finland.

EXCELL, J., V. KORKOLAINEN & P. LINKOLA 1974: *Summary*: Notes on the breeding biology of Common Crossbills in southern Finland. — *Lintumies* 9:40—44.

Tabulations. — Address (J. E.): Strömfors bruk, 07970 Strömfors, Finland.

GŁOWACIŃSKI, Z. & O. JÄRVINEN 1975: Rate of

secondary succession in forest bird communities. — *Ornis Scandinavica* 6:33—40.

Yhtä puolalaista ja kahta suomalaista metsälinnuston sukkessiota on käytetty aineistona, kun on verrattu erilaisia indeksejä, joilla sukkession nopeutta voidaan mitata. Osa indekseistä otti huomioon lajien runsaussuhteet, osa ei, mutta kaikkien indeksien antama kuva sukkessionopeudesta oli samanlainen. Ensimmäisinä vuosina hakkuun tai kulon jälkeen muutoksia tapahtuu vuodessa n. 10-kertaisella vauhdilla vanhoihin metsiin verrattuna. Mitä karummasta metsätyyppistä oli kysymys, sitä hitaammin saavutettiin nopeimpien muutosten vaihe, mutta muuten verratut kolme sukkessiota erosivat vain vähän. — Osoite (O. J.): Perinnöllisyystieteen laitos, Helsingin yliopisto, P. Rautatiekatu 13, 00100 Helsinki 10.

HALTTUNEN, E., P. HELLE & V. KAUPPINEN 1974: *Summary*: On the winter body weight of the Great Tit in central Finland. — *Lintumies* 9:33—39.

2 tables, 4 figs. — Address (P. H.): Dept. Zoology, Univ. Oulu, SF-90100 Oulu 10, Finland.

HARJU, T. 1975: *Summary*: Mass migration of geese in autumn 1974. — *Lintumies* 10:123—127.

Tabulations, 1 fig. — Address: Jämeräntaival 10 D 63, SF-02150 Espoo 15, Finland.

HAUTALA, H., M. RYHTÄ & H. SEPPÄNEN 1975: *Summary*: Breeding notes on the Smew in Kuusamo, northern Finland. — *Lintumies* 10: 8—11.

Address (H. H.): Hämeentie 125 A, SF-00560 Helsinki 56, Finland.

HELLE, E., P. HELLE & O. HILDÉN 1976: *Summary*: Mass invasion of the Long-tailed Tit in autumn 1973. — *Lintumies* 11:1—12.

1 table, 4 figs. — Address (E. H.): Dept. Zoology, Univ. Oulu, SF-90100 Oulu 10, Finland.

HIETAKANGAS, H. 1976: *Summary*: Population changes in Tits, Goldcrests and Treecreepers during the winter. — *Lintumies* 11:13—20.

4 tables, 2 figs. — Address: SF-21270 Nousiainen, Finland.

HILDÉN, O. 1974: *Summary*: Observations of Parrot Crossbills in southern Finland. — *Lintumies* 9:45—51.

Address: Dept. Zoology, Univ. Helsinki, P. Rautatiekatu 13, SF-00100 Helsinki 10, Finland.

HILDÉN, O. 1975: *Summary*: Studies on birds during the breeding season. — *Lintumies* 10: 128—139.

6 tables, 1 fig. — Address above.

HURME, T. 1975: *Zusammenfassung*: Zur Balz und Brutbiologie des Kleinspechts *Dendrocopos minor*. — *Lintumies* 10:77—83.

3 tables, 5 figs., German summary. — Address: SF-27500 Kauttua, Finland.

HURME, T. & S. SARKANEN 1975: *Summary*: Observations on the interrelations between woodpeckers and other birds. — *Lintumies* 10:95—99.

1 fig. — Address (T. H.) above.

JÄRVINEN, O. 1974: *Summary*: Do our birds choose the most abundant food? — *Lintumies* 9: 19—24.

Address above.

JÄRVINEN, O. 1976: *Summary*: Estimation of energy flow and biomass in bird communities. — *Lintumies* 11:113—117.

1 table. — Address above.

JÄRVINEN, O. & R. A. VÄISÄNEN 1975: Estimating relative densities of breeding birds by the line transect method. — *Oikos* 26:316—322.

JÄRVINEN, O. 1976: Estimating relative densities of breeding birds by the line transect method. II. Comparison between two methods. — *Ornis Scandinavica* 7:43—48.

Tutkimuksissa esitetään, kuinka linjalaskennassa koottuja havaintoja voidaan hyödyntää aikaisempaa tehokkaammin: nyt kaikki havainnot voidaan ottaa huomioon. Jos oletetaan, että lintujen havaittavuus vähenee linjalta tasaisesti kummallekin puolelle, tietyn lajin tiheys (D) voidaan laskea kaavasta $D = Nk/1000L$, missä N = havaintojen määrä tutkimussaralla (= pää- ja apusarka yhdessä), k = lajikohtainen korjauskerroin sekä L = linjan pituus (km).

Jälkimmäisessä tutkimuksessa näytetään, että k voidaan arvioida riittävän luotettavasti, mikäli lajista on kertynyt parikymmentä havaintoa. Tiheysarviot tulevat aikaisempaa luotettavimmiksi uutta menetelmää käyttäen, mikäli joka linjaa tai tutkittavaa osa-aluetta varten ei tarvitse erikseen arvioida korjauskertoimia. Korjauskertoimien yleistettävyyttä on käsitelty kirjoitusarjan myöhemmissä osissa (*Ornis Fennica* 53:40—45, 87—91). Tutkimuksissa korostetaan, että laskentamenetelmää valittaessa tutkittavat kysymykset ovat ensisijaisia: vaikka esim. kartoitusmenetelmä antaa linjalaskentaa täydellisemmän tuloksen, sen soveltaminen kaikkiin tutkimuskohteisiin on mahdollista. — Osoite (O. J.) yllä.

JÄRVINEN, O. & R. A. VÄISÄNEN 1976: Species diversity of Finnish birds, II: Biotopes at the transition between taiga and tundra. — *Acta Zool. Fennica* 145:1—35.

Yhteensä 32 Lapissa "puhtailla" näytealoilla 1937—74 tehtyä linnustolaskentaa pelkistettiin 11 biotoopin sarjaksi kuvaamaan pohjoisten metsänrajasuutujen (Ruijan merenrannikko poisluettuna) tärkeimpiä lintujen elinympäristöjä. Laskennat yhdistettiin linnuston rakenteen (lajikoostumuksen ja lajien runsaussuhteiden) perusteella käyttäen sopivia vertailuindeksejä sekä ns. dendrogrammeja ("puita", joissa samankaltaiset laskennat sijaitsevat toistensa lähellä ja erilaiset laskennat eri päähaaroissa).

Yhdistetyt biotoopit voitiin järjestää korkeussarjaksi, jossa on kahdeksan avobiotooppia (rakat, mereiset kosteat tunturinummet, mantereiset kuivat tunturinummet, alpiiniset suot, palsasuot, subalpiiniset suot, havumetsäalueen aapasuot sekä palo- ja hakkuualueet) ja kolme metsäbiotooppia (tunturikoivikot, vaihettumismetsät — näytteet Kevon kanjonista — ja havumetsät). Biotooppien linnuston rakenne kuvataan (tiheys, lajimäärä, lajiversiteetti ja yksittäisten lajien tiheydet; korostetaan kunkin biotoopin tunnuslajeja).

Saadun biotooppisarjan pohjalta voitiin ratkoa erilaisia teoreettisia ongelmia. Erityisesti pohditaan, miksi avobiotooppien väliset erot linnustokoostumuksessa ovat suuria verrattuna pohjoisten metsäbiotooppien välisiin eroihin. Menestyksekk-

käimpien lajien (esiintyvät monella biotoopilla) yleisiä ominaisuuksia kuvataan. Lisäksi tarkastellaan muuttavien lajien osuutta eri biotoopeilla ja tehdään vertailuja skandinaavisiin laskentoihin. (R. A. V.) — Osoite (O. J.) yllä.

KAUPPINEN, J. 1976: *Summary*: The bird fauna of two eutrophic lakes in central Finland. — *Lintumies* 11:46—50.

1 table. — Address: Hatsalankatu 27 B 22, SF-70100 Kuopio 10, Finland.

KOLI, L. & M. SOIKKELI 1974: Fish prey of breeding Caspian terns in Finland. — *Ann. Zool. Fennici* 11:304—308.

Räyskän pesimäaikaista ravintoa on selvitetty oksennuspalloista, joita kerättiin 1971—73 pesinän eri vaiheissa kahdesta eri yhdyskunnasta Ahvenanmaan pohjoisimmassa kolkassa, Brändön pitäjässä. Räyskät söivät vain kaloja. Luiden perusteella saalislajistosta tunnistettiin 12 eri lajia, joista särki, ahven ja sillikalat (lähinnä silakka) olivat runsaimmat (57, 24 ja 11 %). Syötyjen särkien ja ahventen koko oli 9.0—25.5 cm. Särkien yleisin koko oli 18—22, ahventen 14—18 cm. Haudonta- ja poikasvaiheessa syötyjen kalojen koossa ei ilmennyt eroa.

Ravinnon laatu vaihteli pesimäkauden vaiheen mukaan. Toukokuun alkupuoliskolla räyskät söivät eniten särkiä, mutta kesäkuussa yhtä paljon ahvenia. Silakkaa taas todettiin eniten toukokuun loppuun ja kesäkuun alun näytteissä. Räyskä ei ole kovin erikoistunut vain tiettyihin saalislajeihin, vaan käyttää saatavilla olevia, tietynkokoisia lajeja. (M. S.) — Osoite (M. S.): Biologian laitos, Turun yliopisto, 20500 Turku 50.

LAAKSONEN, M., E. LEHIKAINEN & H. MYRSKY 1974: *Summary*: Why and to what extent should biometrical data on birds be collected? — *Lintumies* 9:65—76.

4 tables, 5 figs. — Address (M. L.): Jyrkkälänkatu 2 G 195, SF-20210 Turku 21, Finland.

LAINEN, L. & K. VEPSÄLÄINEN 1976: *Summary*: Field identification of Divers in winter plumage. — *Lintumies* 11:107—112.

5 figs. — Address (L. L.): Gesterbynpolku 12 D 35, 02410 Kirkkonummi 2.

LAMMIN-SOILA, R. & P. UUSIVUORI 1975: *Summary*: Owls of Itä-Uusimaa, southern Finland, in 1970—1973. — *Lintumies* 10:109—117.

4 tables, 3 figs. — Address (R. L.-S.): Isonmaston tie 26, SF-00980 Helsinki 98, Finland.

LEHTONEN, L. 1974: *Summary*: Individual recognition of cock Pheasants. — *Lintumies* 9:52—56.

1 table, 7 figs. — Address: Klaukkalantie 10 D, SF-00680 Helsinki 68, Finland.

POUTANEN, T. 1974: *Summary*: Winter bird

fauna of Etelä-Karjala. — *Lintumies* 9:7—12.

6 figs. — Address: Sunisenkatu 5 D 24, SF-53810 Lappeenranta 81, Finland.

SALO, L. J. 1976: Drumming sites of the Ruffed Grouse, *Bonasa umbellus*, in western Washington. — *Ann. Zool. Fennici* 13:153—155.

Röyhelöpyynn soidinpaikan valintaa tutkittiin keväällä 1974 Cedar River -joen vesistöalueella Washingtonin osavaltiossa. Tavoitteena oli paikantaa soidinpaikat alueen rehevissä metsäbiotoopeissa; kaikkiaan paikannettiin 8 aktiviteettikeskusta ja niissä 11 "rummutustukkaa". Useimmat näistä sijaitsivat paikallisten havupuiden (*Tsuga*, *Thuja*) alhaalla riippuvien oksien suojassa. Pienet aukot — useimmiten paikallisen vadelman *Rubus spectabilis* vallassa — näyttivät olevan aktiviteettikeskusten olennainen piirre. Eri lintuyksilöiden rummutuksen jaksollisuus vaihteli 2.5 minuutista 4.5 minuuttiin. (L. S.) — Osoite: The Department of Game, 5512, 15th Ave NE, Seattle, Washington 98105, U.S.A.

SARKANEN, S. 1974: *Summary*: Notes on the breeding biology of the White-backed Woodpecker. — *Lintumies* 9:77—84.

3 tables, 2 photos. — Address: SF-36880 Vehkajärvi, Finland.

VEPSÄLÄINEN, K. 1975: *Summary*: Clines and their use in bird irruption studies. — *Lintumies* 10:90—94.

2 tables. — Address: Dept. Genetics, Univ. Helsinki, P. Rautatiekatu 13, SF-00100 Helsinki 10, Finland.

VEPSÄLÄINEN, K., O. JÄRVINEN, K. KEYNÄS & P. SALMINEN 1975: *Summary*: Collared Flycatcher in the Hanko Peninsula 1971—74. — *Lintumies* 10:118—122.

Address (K. V.) above.

VIKBERG, P. 1974: *Summary*: Moulting records at Signilskär in the early autumns of 1971—72. — *Lintumies* 9:57—61.

1 table, 1 fig. — Address: Asemakatu 52—54 B 17, SF-05800 Hyvinkää, Finland.

VIKBERG, P. 1975: *Summary*: Primary moult of irruptive Great Spotted Woodpeckers. — *Lintumies* 10:84—89.

2 tables, 1 fig. — Address above.

VIKBERG, P. 1975: *Summary*: Resting of irruptive Great Spotted Woodpeckers on the basis of ringing and recapture data. — *Lintumies* 10:100—104.

3 tables, 1 fig. — Address above.

VÄISÄNEN, R. A. & O. JÄRVINEN 1974: *Summary*: Line transect studies on the breeding bird fauna of Finland. — *Lintumies* 9:1—6.

3 figs. — Address (R. A. V.): Dept. Genetics, Univ. Helsinki, P. Rautatiekatu 13, SF-00100 Helsinki 10, Finland.